Ministerie van Veiligheid en Justitie

Jaarverslag 2014
Integriteitsambtenaar BD VenJ

Versie 1.0

Datum	30 april 2015
Status	Definitief

Colofon

Afzendgegevens	**Bureau Secretaris-Generaal**
	Turfmarkt 147 2511 DP Den Haag Postbus 20301 2500 EH Den Haag www.rijksoverheid.nl/venj
Contactpersoon	Frans van Oostrum
	T 070 370 79 11 F 070 370 79 00
Ons kenmerk	xx
Bijlage(n)	-
Auteurs	F. van Oostrum

Inhoud

Inhoud

Inleiding

In 2014 is op meerdere fronten binnen het bestuursdepartement van het Ministerie van Veiligheid en Justitie (hierna: VenJ) gewerkt aan de actualisering van het stelsel van integriteitszorg. Dit jaarverslag van de integriteitsambtenaar beschrijft de resultaten, producten en activiteiten die het afgelopen jaar op het gebied van integriteit zijn gerealiseerd. Het verslag laat zien dat VenJ het bevorderen van integriteit en het periodiek actualiseren van integriteitszorg als een belangrijk onderdeel van de reguliere bedrijfsvoering ziet. Daarnaast worden enkele relevante ontwikkelingen genoemd.

1. Externe ontwikkelingen

Huis voor klokkenluiders
In december 2014 is het gewijzigde initiatiefwetsvoorstel `Huis voor klokkenluiders' naar de Tweede Kamer en naar de Raad van State gestuurd. Het voorstel heeft een dubbele doelstelling: de rechtsbescherming van klokkenluiders en het bijdragen aan de oplossing van maatschappelijke misstanden. In dit wetsvoorstel wordt onder andere voor alle organisaties met meer dan 50 medewerkers een interne procedure voorgeschreven inzake meldingen, die aan een aantal in de wet vastgelegde kenmerken dient te voldoen. De behandeling van het wetsvoorstel is begin 2015 voorzien. De implicaties voor VenJ zijn daarna duidelijk.

Actualisering integriteitsmanagement
In het SGO van 9 juli 2014 is een voorstel tot actualisering van het integriteitsmanagement aanvaard. Hierin staat het belang van periodiek onderhoud van het stelsel van integriteitszorg centraal. De Algemene Rekenkamer heeft hier, bij eerdere rijks brede onderzoeken, op gewezen. In het SGO is afgesproken dat de ministeries een check uitvoeren. Bij het uitvoeren van deze check heeft VenJ gekeken naar de vier pijlers van integriteitszorg: het beleid, het preventie-instrumentarium, het vangnet en de informatievoorziening. De conclusie is dat de integriteitszorg bij VenJ op orde is, maar dat op onderdelen actualisering nodig is. In dit jaarverslag staat vermeld wat er in 2014 gedaan is aan actualisering.

Politiek / media

<u>Fraude</u>
Conform nieuwe rijksbegrotingsvoorschriften is in het jaarverslag 2013 voor het eerst melding gemaakt van fraudegevallen die in de organisatie van VenJ zijn vastgesteld. Van de zeven geconstateerde zaken in 2013, bleek na nadere analyse (in verband met de beantwoording van Kamervragen) dat bij twee zaken geen sprake was van fraude. De vijf andere gevallen betreffen fraude en hebben te maken met aan het dienstverband verbonden regelingen.

<u>WOB-verzoeken</u>
De Volkskrant en de nieuws-site nu.nl hebben bij alle departementen WOB[1]-verzoeken ingediend. Voor VenJ gaat het om het bestuursdepartement, het Openbaar Ministerie (OM), de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) en de Immigratie- en Naturalisatie Dienst (IND). Deze verzoeken betroffen de cijfers van alle (vermoedens) van integriteitschendingen en de bijbehorende achtergrondinformatie zoals de aard van de schendingen, het soort onderzoek dat daarop is gevolgd en de opgelegde sancties. Deze WOB-verzoeken zijn een jaarlijks terugkerend fenomeen. Het is wenselijk om hier met goede externe verantwoording, bijvoorbeeld op het internet, op te anticiperen omdat de WOB-verzoeken over dit onderwerp daarmee wellicht kunnen worden voorkomen.

<u>Lidmaatschap Outlaw Motorcycle Gang</u>
De Tweede Kamer heeft vragen gesteld over het terugdringen van het aantal mensen in overheidsdienst dat lid is van een 1% Motorclub (een motorclub waarvan de leden zichzelf buiten de wet stellen) ofwel Outlaw Motorcycle Gang (OMG). Bij VenJ is in twee gevallen een dergelijk lidmaatschap geconstateerd. Tegen de betrokken medewerkers zijn passende maatregelen genomen.
De algemene aanpak is als volgt. De politie brengt actief in kaart wie lid zijn van OMG's. Deze gegevens worden vergeleken met de gegevens van de Belastingdienst. De Belastingdienst informeert het Regionaal Informatie- en

[1] Verzoeken om informatie in het kader van de Wet openbaarheid van bestuur.

Expertisecentrum (RIEC) over OMG-leden in de betreffende regio. Het RIEC legt vervolgens contact met de betreffende overheidsinstantie zodat deze stappen kan nemen. Omdat de geleverde informatie over het algemeen zeer beperkt is, is het RIEC gevraagd om meer informatie te leveren (bijvoorbeeld over de activiteiten van de betreffende motorclub) zodat leidinggevenden over voldoende informatie beschikken om in actie te kunnen komen.

Ongewenste relaties met een marktpartij
Het tv-programma `Zembla' meldde in oktober dat een ICT-dienstverlener tussen 2005 en 2010 fraude zou hebben gepleegd bij verschillende aanbestedingen, bij onder andere VenJ. De minister heeft de relevante informatie in handen gesteld van de Autoriteit Consument en Markt (ACM) voor een onafhankelijk oordeel over de vraag of er sprake is van schending van het mededingingsrecht. Intern onderzoek moet daarnaast uitwijzen of sprake is van overtreding van de integriteitsregels, met name de geheimhoudingsplicht. In één geval is vastgesteld dat er mogelijk sprake is van het schenden van de geheimhoudingsplicht en is aangifte gedaan. Of zal worden overgegaan tot het instellen van een strafrechtelijk onderzoek of vervolging is aan het Openbaar Ministerie.

Integriteitsbeleid in de pers
De minister benadrukt dat integriteit *core business* is voor VenJ. Juist omdat het departement integriteitszorg heel belangrijk vindt, is het stelsel in 2014 goed tegen het licht gehouden. De leden van de bestuursraad benadrukken het onderwerp zeer van belang te vinden en dat het vooral een lijnverantwoordelijkheid is. De leden geven aan een aantal punten voor de integriteitsfunctie specifiek van belang te vinden. Het meest belangrijk is dat er een goede meldprocedure moet zijn. Tevens dienen incidenten op een snelle en zorgvuldige wijze te worden afgehandeld. Tot slot is aangegeven dat het goed is als de regels en procedures op orde en bij de tijd te zijn.

2. Instrumenten

Ministeriële regeling eed en belofte
De ministeriële regeling betreffende het afleggen van de eed en belofte is door DP&O geactualiseerd en verkeert in de afrondende fase. De bevoegdheid tot het afnemen van de eed en belofte was beperkt tot de secretaris generaal en zijn plaatsvervanger. Nu zijn ook de directeuren generaal, de Nationaal coördinator terrorismebestrijding en veiligheid (NCTV) en de directeuren van de diensten en instellingen hiertoe bevoegd.

Workshop
De integriteitsambtenaar heeft samen met DGRR, NCTV en DP&O een workshop ontwikkeld, die in november voor het eerst is gegeven. Het doel van deze workshop is nieuwe medewerkers bewust te maken van hun rol binnen hun nieuwe werkomgeving, en de risico's daarin voor de organisatie en voor de medewerker zelf, en hen te wijzen op de relevante regelgeving op het gebied van integriteit. In 2014 hebben 15 personen de workshop gevolgd, alvorens de eed of belofte af te leggen.

Vertrouwenspersoon
Op het bestuursdepartement is een scheiding aangebracht tussen de functie van integriteitsambtenaar en de functie van vertrouwenspersoon integriteit/ongewenste omgangsvormen. De coördinatie, ondersteunende en uitvoerende taken zijn belegd bij de integriteitsambtenaar. Deze wijziging heeft effect op de rol van de vertrouwenspersoon. Inmiddels zijn de uitgangspunten van deze "rol" vertaald naar het profiel van de vertrouwenspersoon.

Melden van financiële belangen
In het Algemeen Rijksambtenarenreglement staat dat de minister functies kan aanwijzen, waaraan in het bijzonder het risico van financiële belangenverstrengeling of het risico van oneigenlijk gebruik van koersgevoelige informatie kan zijn verbonden. De ambtenaren die deze functies vervullen dienen melding te maken van hun financiële belangen. Voor de topmanagementgroep (TMG) geldt een meldplicht. Conform afspraken in het SGO (16 april 2014) is gestart met de inventarisatie van overige VenJ-functies waar mogelijk een meldplicht voor zou moeten gelden. Een werkgroep met vertegenwoordigers van DFEZ, DI&I, ADR en DP&O is bezig met het formuleren van criteria om te kunnen bepalen welke de “kwetsbare functies” zijn.

3. Vangnet

Meldingen en onderzoeken
In 2014 zijn bij het bestuursdepartement 41 meldingen over mogelijke schending van de integriteit binnengekomen. Deze meldingen betreffen het bestuursdepartement en diverse VenJ-onderdelen. Meldingen gedaan en afgehandeld bij de VenJ-onderdelen, zijn niet opgenomen in dit jaarverslag. Niet alle meldingen worden in het zelfde jaar afgedaan. In een lopend jaar worden meldingen uit zowel het lopende als uit het voorgaande jaar afgedaan. Een melding kan één of meerdere soorten schendingen betreffen en tevens één of meerdere personen betreffen.

Melding betreft	**aantal meldingen**
Bestuursdepartement	16
Dienst Justitiële Inrichtingen	12
Justis	1
Reclassering Nederland	1
Centraal Justitieel Incassobureau	1
Raad voor de Rechtspraak	1
Immigratie en Naturalisatie Dienst	3
Nationale Politie	2
Raad voor de Kinderbescherming	3
Onduidelijke / niet-herleidbare melding	1
T Totaal	**41**

Tabel 1 – Aantal meldingen in 2014 (VenJ-breed, gemeld bij het bestuursdepartement)

Alle meldingen zijn bekend bij of overgedragen aan het bevoegd gezag. Wat betreft de behandeling van meldingen die geen betrekking hebben op het bestuursdepartement, beperken de activiteiten van de integriteitsambtenaar zich tot het overdragen van de ontvangen melding en waar nodig het leveren van ondersteuning. De 16 meldingen die zijn toegeschreven aan het bestuursdepartement, betreffen ook de meldingen die op basis van de inhoud niet aan een organisatieonderdeel gekoppeld konden worden of meldingen waarbij nog niet bekend is, waar deze behandeld moeten worden.

Aard van de vermeende schending	Meldingen Afgehandeld	Aantal schendingen	Aantal geen schending
1. Financiële schendingen	-	-	-
2. Misbruik positie en belangenverstrengeling	2	0	2
3. Lekken en misbruik van informatie	-	-	-
4. Misbruik van bevoegdheden	-	-	-
5. Misbruik van geweldsbevoegdheid	-	-	-
6. Ongewenste omgangsvormen	4	2	2
7. Oneigenlijk gebruik dienstmiddelen / overschrijding interne regels	3	2	1
8. Misdragingen in de privésfeer	2	2	0
9. Onduidelijke anonieme meldingen	4	n.v.t.	n.v.t.
Totaal afgedane meldingen	**15**	**6**	**5**

Tabel 2 - Meldingen afgedaan in 2014 (alleen meldingen die het bestuursdepartement betreffen)

Het jaarverslag 2014 van de Vertrouwenspersoon integriteit en ongewenste omgangsvormen bestuursdepartement (d.d. 7 januari 2015) overlapt slechts gedeeltelijk met de cijfers genoemd in dit jaarverslag. Het gaat om twee aparte verzamelingen met een gezamenlijke doorsnede. Het jaarverslag van de Vertrouwenspersoon beoogt geen uitputtende opsommingen van contacten te zijn. Het biedt wel een inkijk in de typen zaken die hij in 2014 kreeg voorgelegd.

Meldpunt

Door de integriteitsambtenaar is in 2014 een meldpunt met een eigen telefoonnummer (070 – 370 370 7) en email-adres (meld.integriteit@minvenj.nl) ingericht. Men kan hier terecht met vragen en voor advies of ondersteuning bij een vermeende misstand. Wie dit telefoonnummer belt maar geen gehoor krijgt, wordt binnen 4 uur nadat hij/zij een bericht heeft ingesproken teruggebeld. De gegevens van dit meldpunt staan op het Rijksportaal.

Onderzoeksraad Integriteit Overheid

Met de Onderzoeksraad Integriteit Overheid (OIO) is afgesproken dat de integriteitsambtenaar VenJ voor het departement het centrale aanspreekpunt is voor integriteitskwesties. Gelet op een aantal lopende kwesties binnen het DJI domein, heeft de OIO verzocht om een rechtstreeks aanspreekpunt. Met de hoofddirecteur van DJI is afgesproken dat hij rechtstreeks door het OIO benaderd zal worden als er kwesties spelen die DJI aangaan. Nadat deze afspraken werden gemaakt (2e kwartaal 2014) is door het OIO geen contact meer met ons opgenomen.

5. Organisatieontwikkeling

Verantwoordelijkheid
Bij VenJ hebben de verschillende organisatieonderdelen een eigen rol bij het integriteitsbeleid. Het behoort tot de taken van de integriteitsambtenaar om de onderdelen hierbij te ondersteunen en zoveel als mogelijk samenwerking, kennisdeling en harmonisatie te faciliteren. Het gaat om het onderhouden en initiëren van de VenJ-brede regels, het ontplooien van activiteiten op het gebied van bewustwording, het signaleren van knelpunten, het ondersteunen van vertrouwenspersonen en het fungeren als VenJ-brede vraagbaak op het gebied van integriteit .

Advies / ondersteuning
Over zeer uiteenlopende onderwerpen is advies gevraagd en gegeven, waaronder:
- de aanpak bij interne onderzoeken
- de risico's rond het inkoopproces
- het beleid voor dienstreizen die door derden worden aangeboden
- het proces van loonbeslagen, met name de wenselijkheid van actief delen van deze informatie met het verantwoordelijk management (om eventuele risico's te kunnen managen)
- de inzage in politiegegevens door V&J-medewerkers
- de vragenlijst voor het Medewerker Tevredenheid Onderzoek (MTO) 2014 (het MTO is een belangrijke graadmeter voor het integriteitsklimaat)
- interne klachtenregeling voor de IND
- gegevensuitwisseling door RIEC's

Evaluatie
- Justis heeft voor de behandeling van een incident een eigen incidententeam samengesteld. Het team was evenwichtig samengesteld, in die zin dat daarbij goed rekening is gehouden met de verschillende belangen. Het MT-Justis heeft het volledige proces, samen met de integriteitsambtenaar, na afloop geëvalueerd. Dat was voor iedereen leerzaam.

Samenwerking en overleg

Bestuursdepartement
Er vindt periodiek en ad-hoc bilateraal overleg plaats met het management en medewerkers van DGRR, DGJS, DGPOL, DGVZ en de NCTV.

VenJ-breed
Er vindt periodiek overleg plaats met de integriteits-coördinatoren van de NP, het OM, de DJI en de IND met als doel afstemming en kennis delen.

Interdepartementaal
VenJ is lid van de Kring van Integriteitscoördinatoren. Dit is een informeel interdepartementaal overleg dat onder andere input levert aan de Interdepartementale Commissie Organisatie en Personeelsbeleid (ICOP), waarin de directeur DP&O VenJ vertegenwoordigt, en aan de Interdepartementale Commissie Bedrijfsvoering Rijksdienst (ICBR), waarin de pSG VenJ vertegenwoordigt.

Actualisatie integriteitsmanagement
In het kader van het hiervoor genoemde traject gericht op de actualisatie van het integriteitsmanagement, is een interdepartementale werkgroep ingericht. Deze werkgroep deelt de resultaten van in gang gezette activiteiten en kijkt op welke wijze het beste rendement te behalen is.

Wetenschap
Deelname aan het `netwerk goed bestuur'. Dit is een initiatief vanuit de Vrije Universiteit Amsterdam, met als doel kennisdelen over `goed bestuur'. De deelnemers zijn het merendeel van de Nederlandse universiteiten en overheidsorganisaties die een rol spelen op het terrein van integriteit, zoals de AR.

6. Kennis en Communicatie

Trainingen / workshops
Samen met DGRR/DRC/FO is een bewustwordingstraining ontwikkeld, die in februari 2015 voor de eerste maal zal worden gegeven.
Ook is een training gefaciliteerd voor morele oordeelsvorming voor het MT-Justis. Deze training is door Nyenrode University verzorgd.
Daarnaast is meegewerkt aan het programma moreel vakmanschap van DJI.

Intranet
De informatie over integriteit op het Rijksportaal is geactualiseerd en aangevuld met specifieke informatie voor VenJ, zoals wie-is-wie-informatie en de lijst met vertrouwenspersonen. Veel oude niet juiste informatie is van het Rijksportaal verwijderd.

Congressen, symposia, themabijeenkomsten
Op verzoek van het OM is een presentatie verzorgd voor een delegatie van het College van procureurs generaal uit Albanië. Het onderwerp was integriteitsbeleid en de relatie met corruptiebestrijding. Met het OM is afgesproken om deze vorm van samenwerking in de toekomst te intensiveren.
Op verzoek van de AR is door de integriteitsambtenaar samen met DJI een presentatie verzorgd over integriteit voor een delegatie van de AR uit Jordanië.
De integriteitsambtenaar heeft twee presentaties verzorgd op de eerste juridische Themabijeenkomst Integriteit voor VenJ-juristen, die werd georganiseerd door de directie Wetgeving. Ongeveer 50 juridische professionals hebben de themadag bijgewoond.
De integriteitsambtenaar heeft deelgenomen aan een rondetafelgesprek over 'integriteit en overheid' dat werd georganiseerd door het blad PM. Hieraan werd deelgenomen door medewerkers van onder andere Defensie, I&M, Bureau Integriteit gemeente Amsterdam en BZK. Hierover is gepubliceerd in PM.
Tevens heeft de integriteitsambtenaar opgetreden als dagvoorzitter op het Symposium Integriteit & Wet Bibob. De organisatie was in handen van de Provincie Noord-Holland. Justis vervulde op deze bijeenkomst de rol van inleider en workshopbegeleider.

Ter versterking van de eigen kennis en ter versteviging van het netwerk is onder meer deelgenomen aan bijeenkomsten als:
- een door DGJS/DSP georganiseerde nationale conferentie over 'de toename van het gebruik van de Verklaring Omtrent Gedrag en de effectiviteit van het instrument';
- een bijeenkomst van de Nederlandse vereniging van rechtspraak (de werkgroep integriteitsmaatregelen rechtspraak) met als onderwerp financiële belangen en kwetsbare functies;
- International Whistleblowers Conference 2014. Georganiseerd door Netwerk Democratie, Free Press Unlimited en Adviespunt klokkenluiders met de internationale partners Whistleblowing International Network (WIN) en Hermes Centre for Transparency and Digital Human Rights;

- de door het Bureau Integriteitsbevordering Openbare Sector (BIOS) georganiseerde Dag van de Integriteit.

Verantwoording en registratie
Met betrekking tot de registratie van ontvangen signalen en uitgevoerde onderzoeken is vastgesteld dat elk organisatie onderdeel verantwoordelijk is voor het jaarlijks aanleveren van de onderliggende informatie conform het door BZK vastgestelde model. (De brief van de secretaris-generaal van 2 juli 2009 (kenmerk 5606713/09) betreffende de opdracht tot registratie van integriteitsschendingen voor alle Justitieonderdelen. In deze brief wordt de Justitieonderdelen voorgeschreven gebruik te maken van het modelregistratieformulier van het ministerie van BZK.
Echter zicht op de activiteiten die worden uitgevoerd, gericht op het voorkomen van incidenten, zijn van even groot belang. Met dit jaarverslag wordt dan ook zichtbaar gemaakt welke activiteiten, naast het omgaan met meldingen, binnen VenJ worden ondernomen om het integriteitsklimaat blijvend verder te versterken.

7. Presentaties en publicaties

Presentaties
- Presentatie Workshop Eed en Belofte
- Presentatie Jordanië
- Presentatie Albanië

Publicaties
- Integriteit kun je niet uitbesteden – Rondetafelgesprek Overheid en Integriteit. PM, 21-10-2014.
- Stel het maken van nieuw integriteitsbeleid, regels en richtlijnen uit tot..., HR Overheid, 3-2014.